

25.10.2014 NSH

25.10.2014 NSH

TILL HEMSIDAN SE-IS

Visserligen träffade de aldrig varandra, Egil Skallagrimsson och Snorre Sturlason...
En kväll i galleriet på pråmen Nordens ljus i Stockholm.

Ombord på pråmen Nordens ljus välkomnade Ljúfa Elfving, ordförande i klubben med samma namn, de drygt 60 gästerna den 23 oktober 2014. Hon berättade att klubben skapats av konstnärer och konstintresserade och har ett tätt program, enbart för nöjes skull. Medlemmar serverar i baren och på pråmen finns också Harö krog med lunchmatsal.

Rubriken för kvällen var "Visserligen träffade de aldrig varandra, Egil Skallagrimsson och Snorre Sturlason...". Nej, se det var inte möjligt eftersom de inte var samtida, Egil (ca 900- 992) och Snorre 150 år senare (ca 1179-1241) De var släkt, bodde bägge på gården Borg i Borgarfjörður och Snorre har av somliga setts som författaren av Egils saga, den kanske mest omtyckta av de isländska sagorna. Kanske skrev Snorre ingenting själv, enbart hans namnunderskrift finns bevarad, men mera troligt är att han hade en skrivarstuga där andra nedtecknade berättelser som han samlat.

Egil i blått

Så kunde jag presentera den nya översättningen, Islänningasagorna i fem blå band, med 40 släktsagor och 49 tåtar, eller kortsagor. Bakom den ligger över tjugo översättares möda och de har lyckats med ett språk som gör det lätt och roligt att läsa.

I början av Egils saga ges bakgrunden till Kveld-Úlfs och Skalla-Gríms flytt till Island och hur det såg ut i Borgarfjörður där det var så grönt, där fanns bete till djuren, lax i älvarna och viltet låg stilla, ovan vid människor lät det sig fångas. Skalla-Grim tog ett stort landområde, bodde på Borg och byggde flera gårdar.

Själv tyckte jag förr att det bara var kamp och ruskigheter i sagorna, men nu, i mogen ålder, ser jag också mycket annat. Tänker förresten att mycket av liknande våld får vi idag i filmer, tv-nyheter och deckare, säkert också i genren fantasy.

En slags humor finns också. Det ligger mycket bakom en del korta meningar som när Egil, sju vintrar spelat boll mot en gosse på elva, förlorade och kände sig förödmjukad. Det ledde till ett slag då både elvaåringen och sju män miste livet. Fadern, Skalla-Grim hörde detta: "tyckte inte om det som hänt."

(Modern hade en annan uppfattning. Om hur den visa Egil då diktade kan knytas till runstenen vid Mervalla på Selaön kan man läsa hos Sven B.F. Jansson: Historiebok. Ur min framfart, Norstedt och söner 1982.)

Den fule Egil far med sin vackra bror i viking med egna skepp och manskap. De härjar, kommer hem med gåvor till föräldrarna och far också i österled. På hemväg härjar de i Danmark och seglar, efter en förhandling ombord, upp till Lund och

bränner staden. Kanske är det bara ett exempel på hur skrivarna tänker sig att det kan ha gått till, någonstans.

Sagan är en äventyrsroman med många inslag, men också med många verkliga namngivna personer, faktiska händelser och med ortnamn som fortfarande används.

Snorre

Heimir Pálsson, tidigare lektor i Uppsala har sysslat med Snorre Sturlason i många år, men sade sig idag vara mindre säker på vad han vet om denne, på sin tid Islands rikaste man. Han var av en mäktig släkt på väst - och nordlandet, fick en god uppfostran i Odda, ett maktcenter som hörde till en annan inflytelserik släkt och gifte sig med prästdottern på Borg. Han lämnade henne för att bo på den närmast befästa gården Reykholt. Som ägare till otaliga gårdar och lagkunnig hövding kunde han mönstra 800 man för att fara till alltinget om sommaren.

Det finns bara två uttalanden som vi vet var Snorres, sade Heimir. Det ena: "Út vil ek", när Snorre ville resa hem från Norge och trotsa norske kungens reseförbud (1239). Det andra: "Eigi skal höggva" (Hugg inte) när hans banemän stod framför honom (1241). Han var då hemma utan annat sällskap än en präst, när en tidigare svärson kom efter honom med några namngivna personer. Det antecknades kort tid senare av en historieskrivare.

Idag kan vi i Reykholt se Snorres varma pott eller bassäng vid källargången till gården som låg högre upp.

Heimir valde i övrigt att berätta om Snorres besök Västergötland hos Kristina, då gift med lagman Eskil. Då fick han som tack för en dikt kung Erik Knutssons märke, härtecken eller fana, från slaget vid Gestilren 1210 då Sverker Karlsson dog. Det hade han med hem, skrev brorsonen Sturla Þórðarson. Var i Sverige det slaget kan ha stått har forskare diskuterat i flera hundra år.

Mer osäkert är om Torgny lagman, han som enligt Heimskringla, talade emot kung Olof Skötkonung för fred med norske kungen på tinget i Uppsala, överhuvudtaget funnits. Men det är genom Snorres verk vi har fått starka bilder också ur svensk historia.

Kvällen i galleriet kom till i ett samarbete med Samfundet Sverige-Island, Föreningen Nordens stockholmsavdelning, Föreningen Natur och Samhälle i Norden och Nordens Ljus.

Islänningasagorna. Samtliga släktsagor och fyrtionio tåtar. Red. Kristinn Johannesson, Gunnar D Hansson, Karl G Johansson. Saga Forlag, Reykjavik 2014.
Se www.sagaforlag.is, www.nordensljus.se